

Tai ne smulkmenos

Netrunki pastebėti, kad žmonės nevertina savo gimtosios kalbos: trumpina žodžius, juos pakeičia, skolina naujus žodžius iš užsieniečių. Taip kalboje atsiranda hibridai, žargonas, skoliniai, barbarizmai. Kai kas net piktinasi, kad kalbininkai neva per daug reikalauja, be reikalo taiso. Reikalauk nereikalavęs, bet klaidų rašomojoje ir šnekamojoje kalbose, deja, gausu. Taigi, ne kalbininkai kalti – kalba kenčia nuo netaisyklingo jos vartojimo.

Dažnam gal atrodo, kad nieko neatsitiks, jeigu pasakysi kaip nori, manydamas, jog tai smulkmena. Taip, pasaulis nesugrius, bet kalbos kultūrai bus padaryta žala. Be to, taisyklinga kalba yra ir paties kalbėtojo kultūros požymis. Dar blogiau, kai vartojami barbarizmai, vertalai, semantizmai. Tuomet iškraipomos žodžių reikšmės, sunkiau suvokti mintį.

Semantizmas yra savas žodis, tam tikruose kontekstuose pavartojamas svetima, anksčiau neturėta reikšme arba keliomis reikšmėmis. Neturėtą reikšmę žodžiui suteikia svetimos kalbos įtaka. Svetimos kalbos dažniausiai paveikia šalutines žodžio reikšmes, o pagrindinė reikšmė nepažeidžiama. Skolinta arba klaidinga reikšme vartojami žodžiai labai kenkia kalbos taisyklingumui. Štai girdime: Dar kartą *didelis* ačiū (= Dar kartą **labai** ačiū); Jis *pastoviai* vėluoja į pamoką (= Jis **nuolat** vėluoja į pamoką); Žmonės *aplamai* (vadinasi, kvailai) nieko nežino apie šią ligą (= Žmonės **apskritai** nieko nežino apie šią ligą); Šis nutarimas *iššaukė* pyktį (= Šis nutarimas **sukėlė** pyktį).

Šie keli pavyzdžiai rodo, kaip turime paisyti kalbos normų, kad išvengtume dviprasmybių, siektume minties aiškumo, kalbos taisyklingumo.

Parengė vyriausioji kalbos tvarkytoja Birutė Kajutytė.

Rengiant publikaciją naudotasi Valstybinės lietuvių kalbos komisijos konsultacijų banku, „Kanceliarinės kalbos patarimais“.